

WSPÓŁCZESNE TRANSFORMACJE

Kultura
Polityka
Gospodarka

SOCIETAS

**seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY**

65

WSPÓŁCZESNE TRANSFORMACJE

Kultura
Polityka
Gospodarka

*pod redakcją
Moniki Banaś i Joanny Dziadowiec*

Kraków 2013

Spis treści

Monika Banaś, Joanna Dziadowiec, Słowo wstępne	7
Leon Dyczewski, Cechy kultury w procesach globalizacji.....	19
Tadeusz Paleczny, Nowe ruchy społeczne jako czynnik zmiany społeczno-kulturowej w procesach globalizacji.....	33
Adam Nobis, Kapitalizm w Chinach i jego globalne konsekwencje	47
Wojciech Mazur, Stara-nowa wojna w ponowoczesnym świecie początków XXI wieku – perspektywa kulturowa.....	63
Franciszek Czech, Separatyzm islamski na Filipinach po 11 września 2001 roku.....	71
Katarzyna Krzesak, Współczesna międzynarodowa „wojna z terroryzmem” i jej konsekwencje. Dylemat – poszanowanie demokracji i praw człowieka a zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i skuteczna walka z zagrożeniem.....	87
Wojciech Łysek, Kolorowe rewolucje – amerykańska interwencja czy wola ludu?	99
Piotr Chmiel, Po obu stronach lustra – Tamima Ansary’ego <i>Destiny Disrupted</i> na tle zachodnich ujęć historii porównawczej chrześcijańsko-muzułmańskiej.....	117
Piotr Kletowski, Globalizacja jako amerykanizacja – przypadek kinematografii europejskiej.....	127
Elżbieta Wiącek, Nowy konsumeryzm i kultura <i>shōjo</i> . Obraz współczesnej Japonii w twórczości Banany Yoshimoto	137
Małgorzata Gaszyńska-Magiera, Czy polszczyzna ulega globalizacji?	153
Małgorzata Miśkowiec, Berlin – „polska metropolia kultury”. Niemiecka stolica jako ważny cel emigracji Polaków w XX i XXI wieku.....	163
Karolina Golemo, Imigrant w nowej roli. Przedsiębiorczość imigrancka a zmiany społeczno-kulturowe we współczesnych Włoszech.....	173
Magdalena Godowska, Perspektywy rozwoju przedsiębiorczości kobiet na regionalnym ryнку pracy.....	191
Joanna Koziół, <i>Offshoring</i> usług do Polski. Czy inteligencja kulturowa może przyczynić się do jego sukcesu?	209
Post scriptum.....	225

Słowo wstępne

Trzymany w ręku przez Czytelnika tom pozostaje niezwykle w trójnasób. Jego pierwszą cechą wyróżniającą jest specjalny wybór tekstów pisanych piórem Autorów reprezentujących różne dyscypliny, pochodzących z wiodących ośrodków naukowych w Polsce. Wszyscy oni pochyliłi się nad wspólnym tematem – fenomenem współcześnie zachodzących transformacji w trzech ważnych wymiarach ludzkiej działalności: kulturze, polityce oraz gospodarce. Wyzwanie, którego się podjęli, jest ze swej natury trudne, a to głównie z tej przyczyny, iż pozbawia naukowca stosownego dystansu czasowego, zmuszając znajdujący się w „centrum zdarzeń” podmiot do zachowania pełni obiektywizmu, odbierając w imię naukowego reżimu prawo do subiektywnych ocen. Ponadto, badając świat społeczny i będąc jednocześnie jego uczestnikami, dajemy przyzwolenie na wybór jednej – a nie kilku – opcji, tej mianowicie, że uzyskany przez nas obraz będzie przedstawiał nasze wyobrażenie o świecie, a nie świat rzeczywisty sam w sobie. Nie mamy jednak innego wyjścia. I nie jest to wcale wadą. Nasze obserwacje współczesnego *universum* posiadają unikatową wartość – stają się świadectwem naszych myśli, (aktualnie) obowiązujących paradygmatów, służących odczytywaniu obecnych wokół nas fenomenów, nadawaniu im znaczeń oraz ich modyfikowaniu. Lyotardowska koncepcja kumulowania wiedzy przyzwalającej na sięganie po źródła subiektywne niekoniecznie musi być odrzucona – wręcz przeciwnie, znajduje usankcjonowanie poprzez dopuszczenie pluralizmu poznawczego, poszerzającego znacznie nasze spektrum oglądu świata¹.

Drugą cechą wyróżniającą niniejszy tom jest jego interdyscyplinarność, a ściślej transdyscyplinarność, pozwalająca na łączenie i nakładanie różnych perspektyw, wzorców naukowych, tradycji akademickich, optyk badawczo-analitycznych – wszystko celem uchwycenia tych subtelných, często słabo zauważalnych miejsc, w których szeroko rozumiana kultura łączy się z polityką, ekonomia z kulturą czy polityka z ekonomią. Przenikanie pierwiastków jednego obszaru do drugiego zachodzi ustawicznie, czasami dla naszego oka niezauważenie, innym razem zbyt nachalnie czy nieznośnie. Odnaleźć uniwersalne, niezmiennie prawa i reguły tym rządzące

---

¹ J.-F. Lyotard, *Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy*, tłum. M. Kowalska, J. Migasiński, Warszawa 1997.

byłoby zbyt wygórowanym idealistycznym marzeniem. Nie znaczy to, że nie należy podejmować prób i wysiłków – wszak nawet jeśli cel pozostaje poza zasięgiem, droga, którą pokonujemy, zmierzając w jego stronę, uczy nas wiele o nas samych – o stopniu naszej determinacji i wytrwałości, dyspozycji poznawczej, zdolności kooperacji i prowadzenia naukowych sporów czy gotowości do odrzucenia wcześniej wypracowanych koncepcji, teorii, systemów skumulowanej wiedzy.

Trzeci znamieny rys dystynktywny to nawiązanie do pierwszej, anglojęzycznej części *Współczesnych transformacji*, zbudowanej z artykułów naukowców reprezentujących zagraniczne ośrodki akademickie z Europy i Stanów Zjednoczonych². Jakkolwiek oba tomy różnią się z oczywistych względów zawartością, to łączy je jedno spoiwo – problematyka obecnie zachodzących zmian politycznych, ekonomicznych i kulturowych. Polskojęzyczny tom stanowi cenną kontynuację tomu anglojęzycznego, oba zaś, w naszym przekonaniu, tworzą spójną całość oferującą Czytelnikowi bogaty zbiór propozycji analityczno-deskryptywnych zastosowanych do wybranych zjawisk rozpoznawalnych w trzech wyżej wymienionych obszarach ludzkiej działalności. Ufamy, że każda z owych propozycji dostarczy inspiracji dla lepszego rozumienia fenomenów nas otaczających, kształtujących, rozwijających czy determinujących.

Zmiany zachodzące współcześnie na wielu płaszczyznach jednostkowej i zbiorowej aktywności przyciągają uwagę naukowców oraz zwykłych uczestników życia społecznego. Dzieje się tak z kilku powodów. Po pierwsze: ze względu na tempo oraz intensywność transformacji, a także ich realne oraz hipotetyczne skutki; po drugie: ze względu na ich zasięg – z jednej strony coraz bardziej globalny, ale z drugiej strony także silnie oddziałujący na zbiorowości lokalne i regionalne, co skutkuje istotnymi rekonfiguracjami dotychczasowych układów społeczno-kulturowych, gospodarczych i politycznych³.

Powstawanie jednego, globalnego – jak chcą niektórzy – unifikującego się świata jest długim, wielokierunkowym i wielowarstwowym procesem o niejednakowej dynamice oraz zasięgu⁴. Historia rozwoju cywilizacyjnego ludzkości wskazuje na występowanie kilku znamienych elementów determinujących ów proces. Należą do nich m.in. uwarunkowania geograficzno-klimatyczne, migracje, w ich konsekwencji konfrontacja (pokojowa lub siłowa) grup o zróżnicowanym bagażu genetycznym, demograficznym, kulturowym, a także cywilizacyjnym, rozumianym jako ogół wypracowanych praktyk zaspokajania potrzeb materialnych i niematerialnych.

---

² „Politeja” 2012, nr 20/3: *Contemporary Transformations. Culture, Politics, Economy*.

³ Przykładem owych rekonfiguracji lub zmian może być tracąca na wyłącznej dominacji instytucja państwa – bytu do tej pory uznawanego za nadrzędny i jedyny, jeśli rozważać kształtowanie ładu społecznego, gospodarczego, politycznego, a nawet do pewnego stopnia kulturowego. Zob. M. Castells, *The Information Age. Economy, Society and Culture*, t. 3: *End of Millennium*, Oxford 2000; J. Rosenau, *Along the Domestic-Foreign Frontier. Exploring Governance in a Turbulent World*, Cambridge 1997.

⁴ O ile nie ma powszechnej jednomyślności, kiedy ów proces się rozpoczął, o tyle istnieje zgoda co do momentu jego przyspieszenia, który przypadł na drugą połowę XX wieku.

W serii *Societas* pod redakcją Bogdana Szlachty ukazały się:

1. Grzybek Dariusz, *Nauka czy ideologia. Biografia intelektualna Adama Krzyżanowskiego*, 2005.
2. Drzonek Maciej, *Między integracją a europeizacją. Kościół katolicki w Polsce wobec Unii Europejskiej w latach 1997-2003*, 2006.
3. Chmieliński Maciej, *Max Stirner. Jednostka, społeczeństwo, państwo*, 2006.
4. Nieć Mateusz, *Rozważania o pojęciu polityki w kręgu kultury attyckiej. Studium z historii polityki i myśli politycznej*, 2006.
5. Sokołów Florian, *Nahum Sokołów. Życie i legenda*, oprac. Andrzej A. Zięba, 2006.
6. Porębski Leszek, *Między przemocą a godnością. Teoria polityczna Harolda D. Laswella*, 2007.
7. Mazur Grzegorz, *Życie polityczne polskiego Lwowa 1918-1939*, 2007.
8. Węc Janusz Józef, *Spór o kształt instytucjonalny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej 1950-2005. Między ideą ponadnarodowości a współpracą międzyrządową. Analiza politologiczna*, 2006.
9. Karas Marcin, *Integryzm Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X. Historia i doktryna rzymskokatolickiego ruchu tradycjonalistycznego*, 2008.
10. *European Ideas on Tolerance*, red. Guido Naschert, Marcin Rebes, 2009.
11. Gacek Łukasz, *Chińskie elity polityczne w XX wieku*, 2009.
12. Zemanek Bogdan S., *Tajwańska tożsamość narodowa w publicystyce politycznej*, 2009.
13. Lencznarowicz Jan, *Jajta. W kręgu mitów założycielskich polskiej emigracji politycznej 1944-1956*, 2009.
14. Grabowski Andrzej, *Prawnicze pojęcie obowiązywania prawa stanowionego. Krytyka niepozytywistycznej koncepcji prawa*, 2009.
15. Kich-Masłej Olga, *Ukraina w opinii elit Krakowa końca XIX – pierwszej połowy XX wieku*, 2009.
16. Ciłkowska-Kimla Anna, *Romantyzm polityczny w Niemczech. Reprezentanci, idee, model*, 2010.
17. Mikuli Piotr, *Sądy a parlament w ustrojach Australii, Kanady i Nowej Zelandii (na tle rozwiązań brytyjskich)*, 2010.
18. Kubicki Paweł, *Miasto w sieci znaczeń. Kraków i jego tożsamości*, 2010.
19. Żurawski Jakub, *Internet jako współczesny środek elektronicznej komunikacji wyborczej i jego zastosowanie w polskich kampaniach parlamentarnych*, 2010.
20. *Polscy eurodeputowani 2004-2009. Uwarunkowania działania i ocena skuteczności*, red. K. Szczerski, 2010.
21. Bojko Krzysztof, *Stosunki dyplomatyczne Moskwy z Europą Zachodnią w czasach Iwana III*, 2010.
22. *Studia nad wielokulturowością*, red. Dorota Pietrzyk-Reeves, Małgorzata Kułakowska, Elżbieta Żak, 2010.
23. Bartnik Anna, *Emigracja latynoska w USA po II wojnie światowej na przykładzie Portorykańczyków, Meksykanów i Kubańczyków*, 2010.
24. *Transformacje w Ameryce Łacińskiej*, red. Adam Walaszek, Aleksandra Giera, 2011.
25. Praszalowicz Dorota, *Polacy w Berlinie. Strumienie migracyjne i społeczności imigrantów. Przegląd badań*, 2010.
26. Głogowski Aleksander, *Pakistan. Historia i współczesność*, 2011.
27. Brządkiewicz Bartłomiej, *Choroba psychiczna w literaturze i kulturze rosyjskiej*, 2011.

28. Bojenko-Izdebska Ewa, *Przemiany w Niemczech Wschodnich 1989-2010. Polityczne aspekty transformacji*, 2011.
29. Kołodziej Jacek, *Wartości polityczne. Rozpoznanie, rozumienie, komunikowanie*, 2011.
30. *Nacjonalizmy różnych narodów. Perspektywa politologiczno-religioznawcza*, red. Bogumił Grott, Olgierd Grott, 2012.
31. Matyasik Michał, *Realizacja wolności wypowiedzi na podstawie przepisów i praktyki w USA*, 2011.
32. Grzybek Dariusz, *Polityczne konsekwencje idei ekonomicznych w myśli polskiej 1869-1939*, 2012.
33. Woźnica Rafał, *Bułgarska polityka wewnętrzna a proces integracji z Unią Europejską*, 2012.
34. Ślufińska Monika, *Radykałowie francuscy. Koncepcje i działalność polityczna w XX wieku*, 2012.
35. Fyderek Łukasz, *Pretorianie i technokraci w reżimie politycznym Syrii*, 2012.
36. Węc Janusz Józef, *Traktat lizboński. Polityczne aspekty reformy ustrojowej Unii Europejskiej w latach 2007-2009*, 2011.
37. Rudnicka-Kassem Dorota, *John Paul II, Islam and the Middle East. The Pope's Spiritual Leadership in Developing a Dialogical Path for the New History of Christian-Muslim Relations*, 2012.
38. Bujwid-Kurek Ewa, *Serbia w nowej przestrzeni ustrojowej. Dzieje, ustroj, konstytucja*, 2012.
39. Cisek Janusz, *Granice Rzeczypospolitej i konflikt polsko-bolszewicki w świetle amerykańskich raportów dyplomatycznych i wojskowych*, 2012.
40. Gacek Łukasz, *Bezpieczeństwo energetyczne Chin. Aktywność państwowych przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych*, 2012.
41. Węc Janusz Józef, *Spór o kształt ustrojowy Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej w latach 1950-2010. Między ideą ponadnarodowości a współpracą międzyrządową. Analiza politologiczna*, 2012.
42. *Międzycywilizacyjny dialog w świecie słowiańskim w XX i XXI wieku. Historia – religia – kultura – polityka*, red. Irena Stawowy-Kawka, 2012.
43. *Ciekawość świata, ludzi, kultury... Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Ryszardowi Kantorowi z okazji czterdziestolecia pracy naukowej*, red. Renata Hołda, Tadeusz Paleczny, 2012.
44. Węc Janusz Józef, *Pierwsza polska prezydencja w Unii Europejskiej. Uwarunkowania – procesy decyzyjne – osiągnięcia i niepowodzenia*, 2012.
45. Zemanek Adina, *Córki Chin i obywatelki świata. Obraz kobiety w chińskich czasopiśmie o modzie*, 2012.
46. Kamińska Ewa, *Rezeption japanischer Kultur in Deutschland. Zeitgenössische Keramik als Fallstudie*, 2012.
47. Obeidat Hassaym, *Stabilność układu naftowego w warunkach zagrożeń konfliktami w świetle kryzysu w latach siedemdziesiątych XX i na progu XXI wieku*, 2012.
48. Ścigaj Paweł, *Tożsamość narodowa. Zarys problematyki*, 2012.
49. Głogowski Aleksander, *Af-Pak. Znaczenie zachodniego pogranicza pakistańsko-afgańskiego dla bezpieczeństwa regionalnego w latach 1947-2011*, 2012.
50. Miżejewski Maciej, *Ochrona pluralizmu w polityce medialnej Włoch*, 2012.
51. Jakubiak Łukasz, *Referendum jako narzędzie polityki. Francuskie doświadczenia ustrojowe*, 2013.

52. *Skuteczność polskiej prezydencji w Unii Europejskiej. Złożone cele i ich realizacja*, red. Krzysztof Szczerski, 2013.
53. *Stosunki państwo–Kościół w Polsce 1944-2010*, red. Rafał Łatka, 2013.
54. Gacek Łukasz, Trojnar Ewa, *Pokojowe negocjacje czy twarda gra? Rozwój stosunków ponad cieśniną tajwańską*, 2012.
55. Sondel-Cedarmas Joanna, *Nacjonalizm włoski. Geneza i ewolucja doktryny politycznej (1896-1923)*, 2013.
56. Rudnicka-Kassem Dorota, *From the Richness of Islamic History*, 2013.
57. Fyderek Łukasz, *Budowanie parlamentaryzmu. Doświadczenia z Afganistanu, Iraku i Kurdystanu irackiego*, 2013.
58. Dardziński Piotr, *Kapitalizm nieobjawiony. Doktryna ładu społecznego, politycznego i ekonomicznego w myśli Wilhelm Röpkego*, 2013.
59. *The Taiwan Issues*, ed. Ewa Trojnar, 2012.
60. Kopyś Tadeusz, *Stosunki polsko-węgierskie w latach 1945-1980*, 2013.
61. Kurpiewska-Korbut Renata, *Spółeczność międzynarodowa wobec Kurdów irackich*, 2013.
62. Pietrzyk-Reeves Dorota, *Ład rzeczypospolitej. Polska myśl polityczna XVI wieku a klasyczna tradycja republikańska*, 2012.
63. Matykiewicz-Włodarska Aleksandra, *Marion Gräfin Dönhoff. Idee i refleksje polityczne*, 2012.
64. Anna Reczyńska, *Braterstwo a bagaż narodowy. Relacje w Kościele katolickim na ziemiach kanadyjskich do I wojny światowej*, 2013.